מאַרגן, דינסטאָג לעצטע לעקציע פון חיים גרינבערג, טעמע: "יעזוס" פונקט 9 אָוונט — אין פּרץ זאַל

זון אויפגאַנג — 8.27.
זון אונטערגאַנג — 4.33.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאַנאַדע שטאַבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

וועטער: קלאָר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 286. Winnipeg, Mon. Dec. 29, 1930. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג מאָנטאָג ט׳ טבת, תרצ״א.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY JAN 6 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

קיין אָפּמאַכן מיט רעגירונג באַזירט אויף ווייסן פּאַפּיר

ברטישע ציוניסטישע קאָנפערענץ אינסטרואירט עקזעקוטיווע איבערצורייסן פאַרהאַנדלונגען, אויב רעגירונג וועט באַשטיין אויף ווייסן פּאַפּיר פּאָליטיק. — 300 דעלעגאַטן ביי דער קאָנפערענץ. — לאַיד דזשאַרדזש באַגריסט קאָנפערענץ „אין דער דאָזיקער קריטישער צייט". — באַגריסונג פון פּרעמיער בענעט

רייבונגען צווישן ציוניסטן און אַנענטור

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטאַ")

לאָנדאָן, דעצ. 29 (איטאַ). — פונקט מיט מעלטשעטס טויט האָט זיך דאָ געפונען די קאָנפערענץ פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראַציע. איבער דריי הונדערט דעלעגאַטן באַטייליקן זיך אין דער קאָנפערענץ, און דר. ווייצמאַן האָט ביי דער עפענונג אויסגעדריקט דעם טיפסטן טרויער פון דער ציוניסטישער וועלט אויף לאָרד מעלטשעטס טויט.

דר. ווייצמאַן האָט אויסגעדריקט זיין האָפענונג, אז ווי אַ רעזולטאַט פון די פאַרהאַנדלונגען מיט דער בריטישער רעגירונג וועט די אידישע אַנעטור אפשר קאָנען אָפּגיין איר פאַלעסטינער אַרבעט פריי פון די גוואַלדיקע שטערונגען וועלכע מאַכן אויפלבע שווערקייטן פאַר דער אַרבעט פון פונ׳ם אויפבוי פון דער אידישער נאַציאָנאַלער היים.

לאַיד דזשאַרדזש האָט באַגריסט קאָנפערענץ „איז דער דאָזיקן קריטישן מאָמענט אין דער געשיכטע פונ׳ם אידישן פאָלק".

אַ באַגריסונג פון פּרעמיער בענעט פון קאַנאַדע דריקט אויס די קאָנפערענץ, אַז די ענגלישע ציוניסטישע פעדעראַציע וועט אַפּזעצן איר אַרבעט אין נאָענטער מיט דער אַרבעטערשאַפט ביי דער מאַנדאַטן־אַמט.

אַ ליידל פון פעליקס וואַרבורג רופט דאָס אידישע פאָלק צו אַחדות, לאַיאַלי טעט אויז איבערגענומען דו דער זאַך.

באַנדיר־נגען זיינען אויף דערהאַלן געוואָרן היינ אַ. דזש. פרימאַן, פּרעזידענט פון דער קאַנאַדע־ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע; ד׳אַבינדור נאַדלסמיט, קאָל. קיטשאַקער־וואַסערמאַן און דאָבערט סזאַלד.

די פּרימאַרנגדיקע סעסיע האָט זיך — לויטעט די רעזאָלוציע.

באַריכט אַז קאַנאַדער ווייץ וועט ניט פאַרקויפט ווערן אונטער 50 סענט

שיקאַגאָ, איל., דעצ 29. — ווי עס ווערט דאָ באַריכטעט, האָבן די קאַנאַדער גרויסע עלעוואַטאָרן באַשלאָסן נים אָפּצוזעצן קאַנאַדער ווייץ אויף אַ פּריין אונטער 50 סענט אַ בושל, באַזיס נו. 1 נאָרדערן, פאַרט־ווילליאַם.

דער באַשלוס, לויט׳ן באַריכט, איז אָנגענומען געוואָרן פרייטאָג אונט, און דאָס האָט געווירקט, אַז דער ווייץ־פּרייז זאָל זיך הויבן שבת. דער באַשלוס פון די עלעוואַטאָרן מיינט פאַקטיש אַ נאַראַנטיע פון 50 סענט צו די פאַרמערס.

יולי ווייץ איז אין ווינניפּעג געווען געפאָלן שוין ביז 50 סענט, בעת אין שיקאַגאָ איז דער פּרייז געשטאַנען אויף 10 סענט העכער. דאָס האָט באַוואוינן אַמעריקאַנער אַנטערשייד זאָל פאַלן צו 7 סענט. עס ווערט דערוואַרטעט אַז צום סוף וועט זיך דער פּרייז פון יולי ווייץ אויסגלייכן אין ווינניפּעג און אין שיקאַגאָ.

די אַראַנזשמענטס וואָס די עלעוואַטאָרן האָבן געמאַכט וועט זיין גילטיק ביז פרעמיער בענעט שדעט אין דערזשיינע דינסטאָג (מאַרגן), ווען ער וועט דערקלערן וועלכע מיטלען די רעגירונג נעמט אָן צו באַשיצן דעם פאַרמערס ווייץ.

אַמעריקאַנער רעוויזיאָניסטן האַלטן אָפּ זייער ערשטן קאָנגרעס

ניו־יאָרק, דעצ. 29 (־איטאַ).— איבער פערציק דעלעגאַטן פון פאַרשיידענע שטעטן באַטייליקן זיך אין דעם ערשטן אַמעריקאַנער רעוויזיאָניסטישן קאָנגרעס וואָס איז דאָ נעכטן געעפנט געוואָרן.

ווי די רעדנער האָבן דערקלערט, איז די רעוויזיאָניסטישע אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקע פאַר די לעצטע זיבן וואָכן צעוואַקסן זיך פון אַ קליינעם הייפעלע אין אַ גרויסער אָרגאַניזאַציע מיט אַ מיטגלידערשאַפט פון איבער אַ טויזנט, בעת לייט רעוויזיאָניסטישע פאַראיינען האַלטן זיך אין איין גרינדונג אין אַמעריקאַנער און קאַנאַדער שטעט.

אין זייערע רעדעס האָבן מרדכי דאַנציס, פּרעזידענט פון די אַמעריקאַנער רעוויזיאָניסטן, און פּראָפעסאָר דזש. סמערטענקאָ, שאַרף אַטאַקירט די אַלגעמיינע ציוניסטן און דר. ווייצמאַנס פּאָליטיק.

——(::)——

אַלטער אידישער געלערנטער געשטאָרבן

בערלין, דעצ. 29 (איטאַ). פּראָפעסאָר יעהודאַ נאַלדשטיין, באַרימטער דאָקטאָר אין אַסטראָנאָמיע, איז דאָ געשטאָרבן אין עלטער פון 80 יאָר.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

אין "דאָס אידישע וואָרט" אין אַנטלט געווען פאַרעפנטלאַכט זייער אַן אינטערעסאַנטער אַרטיקל פון אַ. איש־הורוויץ, אין וועלכן ער האָט געפּרואווט אָפּשאַצן, וויפל די ווינינפּעגער אירן גיכן אויס אַ יאָר פאַר געזעלשאַפטלאַכע צוועקן.

אינטערעסאַנט איז דער אַרטיקל דערמיט, וואָס ער איז דער ערשטער פאַרזוך אויף דעם דאָזיקן געביט ביי אונז אין ווינינפּעג.

אָבער פאַרט איז דאָס ניט מער ווי אַ פאַרזוך: די ציפערן זיינען דאָ ניט גענוי און ניט געהעריק קלאַסיפיצירט, און דערצו זיינען דאָ דורכגעלאָזן געוואָרן אַ סך טעטיקייטן און אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס (למשל, די פאָלקס ביבליאָטעק, די פאַרשיידענע פּריוואַטע צדקה טעטיקייטן, די משולחים פון פאַרשיידענע ריכטונגען, און אויך אַ צאָל שולן, ווי ער אַליין באַמערקט).

דערפאַר גיט אָבער דער אַרטיקל פאַרט אַ שטיקל באַגריף פון דעם, וואָס די ווינינפּעגער אידן טוען אויף אויף דעם געזעלשאַפטלאַכן געביט, און איך האָף, אַז פר. איש־הורוויץ, וועלכער האָט אָנגעהויבן די דאָזיקע אינטערעסאַנטע אַרבעט, וועט זי ווייטער פאָרזעצן.

ווען ער זאָל נעמען די נויטיקע צייט און האָבן דעם נעהעריקן נערוולד, קאָן ער ביסלאַכווייז צוזאַמענקלייבן די סטאַטיסטיקס און זיי נעהעריק קלאַסיפיצירן, אַזוי אַז מיר זאָלן האָבן אַ פולסטענדיק בילד פון די אידישע געזעלשאַפטלאַכע טעטיקייטן.

* * *

וואָס איך וואָלט רעקאָמענדירט פר. הורוויץ, אויב ער טעכט פאַר זיין אַרבעט צו קלייבן די נויטיקע מאַטעריאַלן, צו קלאַסיפיצירן עס אויף אַזאַ מין אופן:

אויסגאַבן פאַר עקאָנאָמישע, וועלטלאַך־קולטורעלע און רעליגיעזע נויטן (אגב דאַרפן אַריינגערעכנט ווערן לעקציעס, אידיש טעאַטער און ד. גל., — ס׳איז זייער אינטערעסאַנט צו וויסן, וויפל די היגע אידן גיבן אויס אויף קולטורעלע פאַרווייַלונגען).

קהל׳שע אויסגאַבן, פאַר וועלכע מען קריגט עפּעס פאַר׳ן געלט צוריק (ווי שכר־למוד פאַר קינדער, איז אפשר מער אַן אינדיווידועלע ווי אַ קהל׳שע אויסגאַבע), און אַזעלכע אויסגאַבן וואָס ווערן געמאַכט אויסשליסלאַך לטובת הכלל.

וויפל טראָגן ביי די ווינינפּעגער אידן פאַר׳ן אויפהאַלט פון די לאָקאַלע צענטראַלע אינסטיטוציעס (ווי דער בית־תּומים און מושב־זקנים), און וויפל ווערט ביינאַ שטיערט פאַר זייערע בודזשעט פונ׳ם מערב קאַנאַדער אידיסטן.

אַן — וויפל די קהל׳שע אויסגאַבן ווערן אַרווענדעט דאָ אין שטאָט, און ווי־פיל גייען אַרויס פון שטאָט.

דאָס זיינען איינציקע פונקטן וועלכע איך וואָלט אין געוואָלן רעקאָמענדירן פאַר זיין ווייטערדיקער אַרבעט. דערמיט ווערן נאָך אַסתּמא ניט אויסגעשעפּט אַלע דעטאַלן וואָס ס׳איז נויטיק אויסצופינען פאַר דער דאָזיקער אַרבעט.

* * *

לויט פר. איש־הורוויצעס אָפּשאַצונג קומט עס אויס, אַז דער קהל׳שער בודזשעט אין ווינינפּעג באַטרעפט אַרום אַ פערטל מיליאָן דאָלאַר, — און ווען מען גיט צו די אויסגאַבן וואָס ער האָט דורכגעלאָזן, קאָן מען אָנגענומען, אַז דער פּאַר הכל דערגרייכט אַמווייניקסטנס ביז אַרום 300 טויזנט דאָלאַר אַ יאָר.

דאָס מאַכט אויס אין דורכשניט ניט ווייניקער ווי פופצן דאָלאַר פאַר יעדן אידישן מאַן, פרוי און קינד אין ווינינפּעג, — דער פּריין וואָס זיי צאָלן פאַר זייער אידישקייט.

ווען דר. איש־הורוויצעס אָפּשאַצונג קומט עס אויס, אַז דער קהל׳שער בודזשעט אין ווינינפּעג באַטרעפט אַרום אַ פערטל מיליאָן דאָלאַר, — און ווען מען גיט צו די אויסגאַבן וואָס ער האָט דורכגעלאָזן, קאָן מען אָנגענומען, אַז דער פּאַר הכל דערגרייכט אַמווייניקסטנס ביז אַרום 300 טויזנט דאָלאַר אַ יאָר.

דאָס מאַכט אויס אין דורכשניט ניט ווייניקער ווי פופצן דאָלאַר פאַר יעדן אידישן מאַן, פרוי און קינד אין ווינינפּעג, — דער פּריין וואָס זיי צאָלן פאַר זייער אידישקייט.

ווען דר. ניר־יאָרקער אידן זאָלן בייטראָגן לויט דער וועלבער פּראָפּאָרציע, וואָלט עס אויסגעמאַכט דרייסיק מיליאָן דאָלאַר אַ יאָר פאַר קהל׳שע צוועקן.

דער אונטערשייד איז אָבער, וואָס אין ניו־יאָרק זיינען דאָ אַ פאַר הונדערט אידישע מיליאָנערן, וואָס וואָלטן לייכט געקאָנט דעקן אַט דעם נאַנצן 30־מיליאָניקן בודזשעט, ווען זיי זאָלן נאָר וועלן, — און טיילווייז טוען דאָס געוויסע אידישע מיליאָנערן.

אין ווינינפּעג זיינען ניטאָ קיין אידישע מיליאָנערן, און די נעצייליטע פאַרמעגלאַכע אידן קאָן מען אויך ניט זאָגן, אַז זיי זאָלן זיך צו שטאַרק צעוואַרפן.

דער קהל׳שער בודזשעט צעלייגט זיך דאָ דערפאַר גלייכער אויף דעם דורכשניטלאַכן מענטש, און די ווינינפּעגער אידן גיבן טאַקע.

* * *

מיר זיינען געוויינלאַך אונטער׳ן איינדרוק, אַז מיר פאַרנאַכלעסיקן זייער שטאַרק אונזערע איינענע לאָקאַלע אַרבעטן לטובת אויסערשטאַטיקע, נאַציאָנאַלע אָדער לאָקאַלע אינסטיטוציעס.

דער דאָזיקער איינדרוק איז אָבער ניט קיין ריכטיקער. ער נעמט זיך דערפון, וואָס די קאַמפּיינס פאַר די ניט־שטאַטיקע אינסטיטוציעס, באַזונדערס די נאַציאָנאַלע, ווערן אָנגעפירט מיט׳ן גרעסטן טומל, און וואָס זיי רופן אַרויס די הייסטע דיסקוסיעס און חלוקי־הדעות׳.

די זיי, די נאַציאָנאַלע קאַמפּיינס (ציוניסטישע, פּועלי־ציוניסטישע, קאָמוניסטישע, הילפס־פאָנדן און א. ו.) קאָנאַפּליוירן אפשר צופיל אונזער אינטערעס. אָבער ניט אונזערע קהל׳שע אויסגאַבן.

לויט איש־הורוויצעס חשבון קומט אויס, אַז בלויז אַרום אַ פינפטל פונ׳ם לאָקאַלן קהל׳שן בודזשעט גייט פאַר ניט־שטאַטיקע אַרבעטן־פעלדער. די איבעריקע פיר־פינפטל ווערן אויסגעגעבן דאָ אין שטאָט — פאַר קינדער דערציאונג, פילאַנטראָפּיע (וואָס פאַרנעמט דעם ערשטן אָרט אינ׳ם ליסט), רעליגיעזע באַדערפענישן, ספּאָרט און א. וו.

אַלע איינגעלאַדן צו י. מ. ה. א. מאַס־מיטינג היינט אָוונט

דער ברייטער אידישער עולם איז איינגעלאַדן צום מאַנטשעסטער אוניווערסיטעט, מיט וועלכער ער האָט פאַרבונדען זיין בילדונג אין האַרוואַרד אוניווערסיטעט. ער גרייט איצט זיין טעזיס פאַר דעם דאָקטאָר פילאָזאָפיע טיטל.

מר. גאָלדין איז דאָ שטענדיק געווען פעטיק אין די אידישע יוגנט קרייזן, און ער איז לעצטנס באַרייכערט געוואָרן אין געזעלשאַפטלאַכער דערפאַרונג. זיין פאַר־טראָג וועט דערוואַרטעט מיט גרויס אינטערעס.

א מיטאָג לכבוד ה. גאָלדין וועט געגעבן פון די בני־ברית היינט, 6.30 נ.מ., אין ראָיאַל אַלעקסאַנדראַ האָטעל.

אַלטער אַרטשיבישאָפּ ציט זיך באַלד צוריק פון פּאָסטן

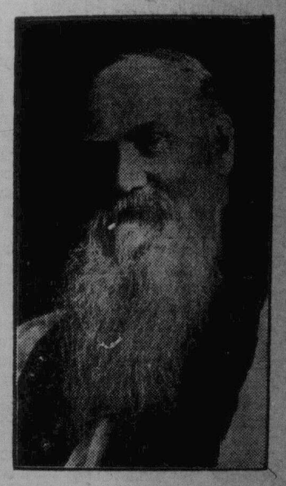

אַרטשיבישאָפּ מעטעסאָן הויפּט פון דער אַנגליקאַנער קירך אין קאַנאַדע זינט 1909 האָט געהאַלטן זיין לעצטע קריסמעס דרשה לעצטן דאָנערשטאָג. יאָנווער דעם 31טן ציט ער זיך צורוק אין פּרוויאַטן לעבן.

דער אַרטשיבישאָפּ איז איצט 78 יאָר אַלט. שוין פון עטלאַכע יאָר צייט אַז ער גיט אָן זיין רעזיגנאַציע צוליב זיין שוואַכן געזונט, אָבער זי ווערט [illegible] איצט איז אָבער זיין רעזיגנאַ[illegible] ענדגילטיק.

דער אַלטער אַרטשיבישאָפּ ווערט אַלגעמיין געאַכטעט פאַר גוטמוטיקייט און מענשלאַכער באַציאונג צו מענשן. ער איז אַ פריינט פון אידן, און אין זיינעם אַ בריוו צו רבי זילבערשטיין אַנטמלט האָט ער אויסגעדריקט זיין וואַרעמסטע סימפּאַטיע צום ציוניזם.

קאַנאַדער פוטערוואַרג הענדלער פאַרערן אויף רעגירונג צו באַשיצן זיי קעגן סאָוועטישער קאָנקורענץ

אַטאַוואַ, אָנט., דעצ. 29. — אַז דער קאַנאַדער מאַרק איז אין געפאַר פאַרפייצט צו׳ווערן פון סאָוועטישן פוטערוואַרג, איז די מיינונג פון דער קאַנאַדער „פאַרערס גילד", ווי זי איז אויסגעדריקט הענדלער און באַטראַכט מיטלען אויסצומיידן די געפאַר פון פּר. ד. בוירקהאָלדער, פּרעזידענט פון דער גילד. מר. בוירקהאָלדער האָט זיך דערפאַר געווענדעט אין נאָמען פון דער גילד צו מר. ריקמאַן, מיניסטער פון אינערלאַכער הכנסה, מיט דער בקשה, אַז די רעגירונג זאָל אַרויפלייגן אַ טאַריף אויף אימפּאָרטירטע רויע פוטערס, מיט נעוויסע פאַרצוג פונקטן.

דערווייל, זאָגט מר. בוירקהאָלדער, זעט מען נאָך דאָ ניט קיין פאַרפלייצונג פון סאָוועטישן פוטערוואַרג אויפ׳ן מאַרק. אַ היבש ביסל קומט אָבער אַהער אָן פון דאַרטן דורך די פאַראייניקטע שטאַטן. אויסער דעם ווערט דער קאַנאַדער פוטער מסחר באַוויירקט אויפ׳ן ברייטשן מאַרק פון אַ פאַרפלייצונג פון סאָוועטישע פוטערס, און ער איז מיט דער מיינונג, אַז די סאָוועט רעגירונג זוכט אונטערצוגראָבן דעם פוטער מסחר פון דער וועלט.

ווי מר. בוירקהאָלדער באַהויפּטעט, קאָסט דאָס פוטערוואַרג דער סאָוועט רעגירונג צייער ביליק, ווייל עס ווערט אַרויסגעקראָגן דורך פּאַקטישער שקלאַפן־אַרבעט. זי פאַרקויפט גלייכצייטיק פאַבריצירטע און האַלב־פאַבריצירטע רויכוואַרג נאָך ביליקער, ווי די רויע מאַטעריאַלן. אין קאַנאַדע מוזן אָבער קריגן געהעריק באַצאָלט סיי דער יענגער, און סיי די פאַרשיידענע אָנגעטורן וואָס ליפערן די פוטערוואַרג אויפ׳ן מאַרק. די קאָנקורענץ, זאָגט ער, איז דערפאַר ניט קיין גלייכע און ניט יושר׳דיקע.

ווי מר. בוירקהאָלדער באַהויפּטעט, האָט מר. ריקמאַן אויסגעהערט אויפמערקזאַם די פרעגן פון די קאַנאַדער פוטער־הענדלער און באַטראַכט מיטלען אויסצומיידן די געפאַר פון פּר. ד. בוירקהאָלדער, פּרעזידענט פון דער גילד. מר. בוירקהאָלדער האָט זיך דערפאַר געווענדעט אין נאָמען פון דער גילד צו מר. ריקמאַן, מיניסטער פון אינערלאַכער הכנסה, מיט דער בקשה, אַז די רעגירונג זאָל אַרויפלייגן אַ טאַריף אויף אימפּאָרטירטע רויע פוטערס, מיט נעוויסע פאַרצוג פונקטן.

דערווייל, זאָגט מר. בוירקהאָלדער, זעט מען נאָך דאָ ניט קיין פאַרפלייצונג פון סאָוועטישן פוטערוואַרג אויפ׳ן מאַרק. אַ היבש ביסל קומט אָבער אַהער אָן פון דאַרטן דורך די פאַראייניקטע שטאַטן. אויסער דעם ווערט דער קאַנאַדער פוטער מסחר באַוויירקט אויפ׳ן ברייטשן מאַרק פון אַ פאַרפלייצונג פון סאָוועטישע פוטערס, און ער איז מיט דער מיינונג, אַז די סאָוועט רעגירונג זוכט אונטערצוגראָבן דעם פוטער מסחר פון דער וועלט.

ווי מר. בוירקהאָלדער באַהויפּטעט, קאָסט דאָס פוטערוואַרג דער סאָוועט רעגירונג צייער ביליק, ווייל עס ווערט אַרויסגעקראָגן דורך פּאַקטישער שקלאַפן־אַרבעט. זי פאַרקויפט גלייכצייטיק פאַבריצירטע און האַלב־פאַבריצירטע רויכוואַרג נאָך ביליקער, ווי די רויע מאַטעריאַלן. אין קאַנאַדע מוזן אָבער קריגן געהעריק באַצאָלט סיי דער יענגער, און סיי די פאַרשיידענע אָנגעטורן וואָס פאַבריצירן